

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Анотація. Розглянуто особливості і проблематику системи місцевого оподаткування, визначено перспективи її удосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду.

Аннотация. Рассмотрены особенности и проблематика системы местного налогообложения, определены перспективы ее усовершенствования с учетом мирового опыта.

Annotation. The given article is devoted to peculiarities and problems of the local taxation system, determination of prospects for its improvement using the world experience.

Ключові слова: місцеві бюджети, місцеве самоуправління, місцеві податки та збори, місцеве оподаткування.

На сучасному етапі розвиток місцевого самоврядування визначений одним із найважливіших напрямів державної політики. Розширення функцій і повноважень органів місцевого самоврядування, яке відбулося протягом останніх років, не супроводжується адекватним збільшенням обсягів фінансових ресурсів, що надходять у їх розпорядження. Незначними залишаються власні доходи і, зокрема, місцеві податки та збори.

Проблематика місцевого оподаткування займає важливе місце в дослідженнях як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Частково проблеми, пов'язані з механізмом сплати місцевих податків і зборів, розглядалися у працях вчених-економістів: О. Величка [1], І. Дмитренко [1], В. Іваненка [2], О. Махмудова [3], В. Найдюнова [3], М. Назаровича [4], Л. Огонь [5] та ін.

Ефективність структурних перетворень та загальний стан розвитку на місцях залежать від того, які бюджетні ресурси отримують у своє розпорядження місцеві органи влади та через які фінансові важелі це здійснюватиметься. У зв'язку з цим пошук форм і методів зміцнення фінансів місцевих органів влади в Україні є актуальним завданням.

На теперішній час особливої актуальності набувають питання, пов'язані з аналізом, систематизацією нагромадженого досвіду вітчизняної економіки, узагальненням досягнень зарубіжних країн в області формування та раціонального використання місцевих податків і зборів, що особливо значення набуває в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи. Місцеві податки і збори в Україні практично не виконують ні фіскальної, ні регулюючої функції, оскільки місцеві ради не мають жодного більш-менш серйозного об'єкта оподаткування [3]. Це доводить, що назріла реорганізація системи місцевого оподаткування і вона повинна спрямовуватися, перш за все, на забезпечення зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування.

Досвід розвинутих країн свідчить [1], що в багатьох країнах (США, Франція, Італія) місцеві органи влади наділені правом самостійно встановлювати місцеві податки та збори. Така самостійність може проявлятися у різних, найприйнятніших для конкретних умов кожної країни формах, відповідних державному устрою та розподілу повноважень між центральним урядом і місцевим самоврядуванням. Органи місцевої влади можуть мати необмежені права у місцевому оподаткуванні, виборі форм обкладання та його розмірів. Самостійність місцевої влади обмежується з боку держави за допомогою [1]:

установлення обов'язкових місцевих податків і зборів;

визначення ставок місцевих податків і зборів;

установлення граничних ставок місцевих податків і зборів або надбавок до загальнодержавних податків, у межах яких місцеві органи влади самостійно визначають ставку оподаткування.

Становлення системи місцевого оподаткування в Україні відбувалося надто повільними темпами. Діючи до 2011 року система місцевих податків і зборів мала цілу низку недоліків [5]: відсутність ефективного правового поля, що відповідало б сучасним умовам господарювання; незначна фіскальна роль місцевих податків і зборів та вузький перелік місцевих податків і зборів; відсутність правових механізмів у органів місцевого самоврядування щодо запровадження на своїй території власних податків і зборів; нерозвиненість податків, які відображають політику органів місцевого самоврядування.

Основна мета в частині вдосконалення порядку справляння місцевих податків і зборів полягає у зміцненні та стабілізації фінансів місцевих органів влади України в умовах різкого скорочення обсягів централізованого фінансування [2].

З метою збільшення податкових надходжень до бюджетів місцевого самоврядування одним з перспективних напрямів розвитку системи місцевого оподаткування в Україні стало введення в дію з 2011 року ст. 265 Податкового кодексу [6], відповідно до якої стягуються два місцевих податки (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; єдиний податок) та три місцевих збори (збір за проведення деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір).

Як показує зарубіжний досвід, підвищення ролі місцевого оподаткування неможливе без запровадження податку на нерухоме майно (нерухомість). Введення податку на майно може стати найбільш стабільним доходом для місцевих бюджетів України, який не враховується при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. Цей податковий платіж виступатиме як оплата вартості суспільних товарів і послуг, що пропонуються місцевими органами влади [4].

Туристичний збір також є одним з найважливіших платежів, за рахунок яких може збільшитися дохідна частина місцевих бюджетів. Ураховуючи зарубіжний досвід, в Україні органам місцевого самоврядування слід передати ті фіскальні інструменти, які фактично є місцевими, тобто зараховуються до місцевих бюджетів.

Таким чином, запропоновані в Податковому кодексі місцеві податки і збори повинні виконувати не тільки фіскальну функцію, а й регулюючу. Вони мають стати надійним інструментом регулювання економічного розвитку території, головним атрибутом місцевого самоврядування та стимулювати розвиток підприємництва, сприяти вирішенню соціальних потреб населення України, економічних, екологічних та інших потреб, як це відбувається в розвинених країнах.

Наук. керівн. Кабанець А. Г.

Література: 1. Величко О. Іноземний досвід реформування податкової системи / О. Величко, І. Дмитренко // Економіст. – 2009. – №7. – С. 120 – 123. 2. Іваненко В. Місце та роль місцевих податків і зборів у забезпеченні місцевого оподаткування / В. Іваненко // Фінанси України. – 2005. – № 4 – С. 32 – 34. 3. Найдьонов В. Про реформування податкової системи / В. Найдьонов, О. Махмудов // Економіка України. – 2010. – № 1. – С. 78 – 83. 4. Назарович М. Місцеве оподаткування і механізм його вдосконалення / Назарович М. // Регіональна економіка. – 2009. – № 2. – С. 290 – 295. 5. Огонь Ц. Г. Доходи місцевих бюджетів та напрями їх реструктуризації / Огонь Ц. Г. // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 3 – 12. 6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // Вісник Податкової служби України. – 2010. – № 46 (618). – 240 с.